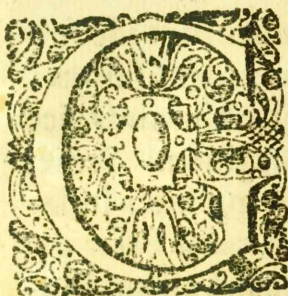

SPIRITUM
SANCTUM,
VERUM ÆTERNUMQUE DEUM,
DE
HOSTIBUS SUIS
TRIUMFANTEM,
Solemnibus hisce Pentecostalibus,
Studiosæ in GYMNASIO PATRIO juventuti,
maximo pietatis ardore perpendendum,
tenui sistit prolusione

M. HENNINGUS WITTE;
ELOQ. ET HIST. P. P.

RIGÆ,
Literis BESSEMESSERIANIS.

Entes, densissimis errorum ac superstitionum tenebris involutas, ignem quondam pro Deo coluisse, priscorum temporum luculenter referunt monumenta. Quicquid enim Chaldaei & Assyrii, sub nomine Ur, quod alias patria Patris credentium salutatur, Ægyptii voce Seraphim, Persæ pariter ac Medi appellatione Vrimasda celebrârunt, id nihil quicquam aliud, quàm pervigilem sacrumque denotare ignem debuit. Unde suorum igne comburi noluerunt corpora, grande nefas putantes, depasci illa & absumi ab eo, quem summâ Numinis reverentiâ prosequerentur. Atque hæc porrò ad Græcos, & ab his rursus ad Romanos pertransiit *μεγαλεις*. Si ergo Gentilitas, perversò occæcata mentium stupore, elementarem tantopere coluit ignem; quantò, quæso, magis nostrum erit, divinissimum ignem, in Apostolorum ardere capita visum, Spiritum nempe Altissimi, magnificere, eundemque supplici ac religiosò poplite adorare? Verum enim verò, quamvis augustissimi hujus Flaminis evicta dudum sit, & unanimi rectè sentientium calculò comprobata divinitas, nihilominus quòvis propemodum seculò, tam turbida pessimorum prorupit nebulonum colluvies, detestabili ore calamóque in ipsam Sanctissimi Pneumatis majestatem atrociter debacchantium. Etenim prodigiosò

inflatus tumore Simon Magus, hæreticorum ille sub
novo fœdere dux & antesignanus impudentissimus,
Claudiô profiluit imperante, suamque Numinis vice
adorandam sectatoribus præbuit imaginem. Semet
ipsum esse, si Irenæo fidem habemus, qui inter Judæ-
os quasi Filius apparuerit, in Samaria quasi Pater de-
scenderit, in reliquis verò gentibus quasi Spiritus San-
ctus adventârit, plenô gutture effudit. Accedit, quod
statua ei, juxta Justinum, Romæ in amni Tiberis, in-
ter duos erecta pontes, hâc superbiverit epigraphæ:
Simoni Deo Sancto. Huic proinde meritò obvenit,
quod Poëta ex ipsa veritatis cecinit cortina: Tollun-
tur in altum, ut lapsu graviore ruant. Quum enim
aliquando, cunctis adspicientibus, in cœlum se sub-
volaturum jactaret, jamque id tentaret, ardentissimis
Petri & Pauli effectum est precibus, ut in præceps rue-
ret, ac miserrimè interiret præstigiator iste versutissi-
mus. Alius hunc mox excepit fumosus itidem ac fa-
mosus impostor, Montanus, præ nimio fastu, no-
men ex turpi facto inglorius & ignobilis quærens,
dum, Theodoreto teste, seipsum pronunciavit pa-
racketum, à Filio Dei Apostolis promissum. Meretrices
in super, Priscillam atq; Maximillam, à Satana pari ob-
sessas rabie, impunè circumducti, per quas sua ne-
fandæ impietatis hinc inde disseminavit emblemata,
quæ B. Hieronymus in epistolâ ad Marcellam concisè
adducit simul ac refellit. Post hæc similis penè error,
scu

seu blasphema potius dementia, in transversum abstulit Helcesaitas, qui Sp. Sanctum Dei Sororem, nec non Hieracitas, qui eundem in forma apparuisse Melchisedechi, inaniter prorsus somniârunt. Præsertim inter horrendæ abominationis hujus structores damnable suum extulit caput Arius, & vehementiori, quam ullus ante eum, impetu invincibilem æterni Spiritus gloriam impugnatum ivit. Multa impiè contra ineffabilem Ejusdem evomit processionem, cum eam menti suæ amenti videret non satis congruere. Nos verò mysterium illud, Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere, ex divinis edocti Pandectis firmiter credimus; sed modum ejus, haud æquè revelatum, ignorare minimè piget tædetque integerrimè profiteri. Contrà quis non animadvertit, turpissimum intemperantiæ malum in totum occupâsse Arianos, ut, quæ omnem sensum, omnem intellectum, omnem conceptum longissimè transcendunt, ad pudenda sua infrunitæ mentis exigere phantasmata nequaquam vereantur? Nec leniori incessit spiritu, adversus Spiritum Cœli, Macedonius, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopus, homo crudelitate nobilis, Sanctissimum Spiritum vim duntaxat esse à Deo conditam, totoque diffusam orbe, unà cum venenatæ sententiæ suæ admiratoribus, blasphemô ubivis ore pronunci-ans. Superiori, & quod nunc agitur, seculô pleræque veteres de Sp. Sancto hæreses, per varios pestiferis de-

Religione opinionibus imbutos homines, interpolatæ redierunt. Hos inter Anabaptistæ haud postremò locandi locò, dum Spiritum Sanctum non ab æterno esse delirârunt, sed cæpisse primùm post glorificationem, & fuisse vel columbam, vel ignem, vel aliquid aliud ex visibilibus primitivæ Ecclesiæ donis, prout ingens nostrorum Theologorum lumen, Martinus Chemnitius, hanc manifestam fanaticorum recenset phrenesin. Eiusdem propè erroris socios Socinianos invenimus, probare volentes, Sp. Sanctum non singularem esse personam, sed insigne aliquod donum, creatum, virtutem & efficaciam, quemadmodum inter alios prolixè explicat infame illud Thuringiæ excrementum, vesanæ olim catervæ hyperaspistes, Valentinus Smalcius. Quibus se fraternò jungunt vinculò Arminiani, cognitionem de Spiritu Sancto ad salutem necessariam esse, absque ulla sufficienti negantes ratione. Ecquid de iis dicemus, qui infinitam Sacrosancti Flaminis hujus gloriam sceleratissimis etiam bipedum attribuere? Sic recentioribus innotuit temporibus fanatica illa stoliditas Johannis Bruckii, sive Davidis Georgii, Delfensis, qui se Christum Davidem, seu tertiam Divinitatis personam, quam nos Spiritum nuncupamus Sanctum, jactare nequaquam erubuit, ut libri ejus in Holsatia apud Sectatores reperti loquuntur, adeò, ut Thuanò, insigni Historicò, annotante, dicta Matth. XIII, 31. & Joh. III, 5. non sine grandi scelerare

lere sibi applicârit. Fuit & excitatus à malo genio vinar-
ius quidam Selecestadiensis, Martinus Steinbachius,
de quo Theodorus refert Zuingerus, quod se Spiri-
dictitaverit Sanctum incarnatum, sicut Christus,
in us noster, Dei vocari solet Filius incarnatus.
Sane planè modò, sed longè majori cum applausu,
Orientem decepit Muhammed, per Paracletum mit-
tendum Joh. XV. se ipsum intelligi asserens, ut ex Hi-
storia Arabum Gregorii Abulfaraii, ab Edoardo Po-
cockio in Anglia edita, videre est. Imposturam hanc
percallidò in crustavit fucò, ut, cùm Muhammed cele-
brem ac laudatum denotet virum, Paracleti vocabu-
lum, quasi in Græco extaret *περιουσιος*, vel turpi frau-
de, vel ingenti ductus ignorantia, nomini suo statue-
rit æquipollens. Sed has recitasse nugas, est refutâsse.
Quod si ad illos nostra se pariter verteret contempla-
tio, qui, licet in Spiritum Altissimi perquam injurii
sint, ejus tamen illuminationem ac revelationem præ
se ferre cupiunt, tum & dies nos facilè & charta heic
deficeret. Tota namque Enthusiastica congeries, ex
scabioso Thomæ Müntzeri cerebro conflata, quid nisi
spiritum ubivis crepare intendit? Ad quem alium au-
ctorem suam detulit tragædiam, belli sacramentarii
protagonista, Andreas Carolstadius, quàm ad coele-
stem, verius scelestum, Spiritum? Quid Casparum
Schvvenckfeldium, peculiari Spiritus Sancti commer-
cio tumidum atque turgidum, in barathrum conjecit
inex-

inextricabile, quàm vana fallaxq; motus interni imaginatio, ut exinde de sacra Scriptura, tanquam litera occidente, fastidiosè nimis disseruerit? Quid aliud Johannem Leidensem, quid Ezechielem Meth, quid Martinum Weigelium, quid Theophrastum sum, quid Johannem Engelbrechtum, divinitus scripturæ scrutinium aduncò suspendentes natò, arcum contra spiritus, nescio cujus, impulsus & alloquium extollentes, ab orthodoxis semovit, quàm putativus summi Numinis afflatus? Quid Fratres roseæ crucis, Weigelianis gemellos, Angelica sibi venditantes colloquia, quid Jacobum Böhmi, præsentis ævi chimæram, somnia sua pro sublimi dogmate insipientibus narrantem, quid Johannem de Labadie, Donatistarum restauratorem, de B. Virginis apparitione, sibi inter orandum factâ, immodicè superbum, ita deliros atque fatuos reddidit, quàm blanda quædam interni Doctoris, inaudita & absurda suggerentis, fallacia? Quò spectant etiam Quakeri seu tremuli, exitiales Anglorum fungi. Sed quis hujus farinæ mendaciorum architectos ac revelationum divinarum venditores frivolos omnes atque singulos recensere operæ duceret pretium? Scimus enim, quod de domitis hisce cæterisque Majestatis suæ hostibus gloriosissimus in Cœlo Spiritus splendidissimum jam dudum instituerit triumphum. Agite igitur, divino devota Pneumati pectora, Deoque victori tropæum piæ mentis erigite, ut ille, latantis gregis sui vos constituat Soldurios! Humiliter Eundem ac demissè invoke, ut hostes Ecclesiæ suæ imminentes truculentissimos pari supprimat delectatque potentia, quò & de illis quàm primum plenissimè triumphare possimus. Hoc ut dextrè fiat, decenti cultu ad templa hisce confluite diebus, & viva mox Spiritus Sancti templa inde revertemini. Dabam Rigæ d. XVII. Maji. ANNO CLC LXXIV.